

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • IUNIE 2018 • NR.3 (145)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Sorina Ștefârță, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

- 1. Relația cu Uniunea Europeană nu poate fi judecată doar în alb și negru.** Tudor Ulianoschi, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene
- 2. Editorial: Aspirațiile europene, de la promisiuni la realitate.** Victoria Bucătaru, directoare executivă, Asociația pentru Politică Externă
- 3. Euro-integrarea nu este un sprint, ci o cursă de lungă durată.** Eugen Caras, șeful Misiunii Republicii Moldova pe lângă Uniunea Europeană
- 4. Opinia partidelor: Noi și lumea: prioritățile de politică externă ale Republicii Moldova**

Importante, pe scurt

O susținere-record față de UE în ultimii 35 de ani arată Eurobarometrul făcut public la 23 mai, exact cu un an înainte de alegerile europene din 2019. Și anume, 67% dintre cetățenii UE consideră că țara lor a beneficiat de statutul de membră a Uniunii, acesta fiind cel mai mare procent din 1983 încoace. La fel, 60% dintre europeni consideră că aderarea la UE este un lucru bun (cel mai bun punctaj din 2007 încoace). Pentru viitoarea campanie electorală, cetățenii UE numesc drept priorități combaterea terorismului (49%) și a șomajului în rândul tinerilor (48%), migrația (45%), economia și creșterea (42%). Dintre cele 27.601 persoane din 28 de țări membre, chestionate în cadrul sondajului, 71% dintre români consideră că țara lor a beneficiat de pe urma calității de membră a UE, iar 52% - că lucrurile merg în direcția bună în UE. Aici media europeană este de 32%.

„Republica Moldova a realizat reforme în mai multe sectoare, dar există și domenii în care este nevoie de mai mult efort pentru a obține rezultate concrete - combaterea corupției, sectorul bancar și Codul Electoral”, a declarat Federica Mogherini, Înalțul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, după cel de-al patrulea Consiliu de Asocierie RM-UE, produs la 3 mai. De partea cealaltă, Prim-ministrul Pavel Filip a opinat că reformele trebuie să meargă mână în mână cu angajamentul partenerilor europeni de a oferi în continuare sprijin țării noastre. În acest context, Johannes Hahn, Comisarul european pentru Politica Europeană de Vecinătate și Negocieri de Extindere, a menționat că, pentru a primi prima tranșă din asistența macrofinanciară, Republica Moldova urmează să mai îndeplinească două condiții - Autoritatea Națională de Integritate să devină pe deplin funcțională și să fie adoptat un buget suplimentar pentru ca instituțiile anticorupție să poată funcționa. Astfel, prima tranșă ar putea sosi în țară în luna iulie a.c. sau în toamnă.

Proiectele și inițiativele de dezvoltare regională, evoluția relațiilor dintre Republica Moldova și UE, dar și angajamentul Bucureștiului de a ne sprijini pe parcursul european a constituit tema discuțiilor pe care, în luna mai, autoritățile moldovenești le-au avut cu Comisarul European pentru Politică Regională, Corina Crețu, și cu ministrul delegat pentru Afaceri Europene al României, Victor Negrescu, aflați în vizită la Chișinău. În materie de inițiative regionale, oficialii au vorbit despre programele de aprovizionare cu apă și canalizare, de eficiență energetică a clădirilor publice, de reabilitare a drumurilor regionale și locale, de gestionare a deșeurilor solide. În ceea ce privește susținerea României pentru agenda europeană Chișinăului, Victor Negrescu a spus că o miză mare se pune în acest sens pe preluarea, de către București, a Președinției la Consiliul UE. Totodată, Victor Negrescu și Pavel Filip au discutat eventualele subiecte ce ar putea fi abordate în cadrul unei noi ședințe comune a Executivelor de la Chișinău și București: eliminarea tarifelor de roaming între cele două țări, construcția unei linii de cale ferată Chișinău-București cu ecartament european, reabilitarea unor poduri, inclusiv cu asistența UE.

Republica Moldova, un parcurs european cu prea multe stații?

Sorina Ștefârță

De la 2009 încoace, subiectul integrării europene a Republicii Moldova este unul constant pe agenda politică a țării. În acest răstimp, am reușit să fim și „povestea de succes”, și „dezamăgirea” Parteneriatului Estic, fie că este vorba de arhicunoscuta fraudă bancară, de schimbarea dramatică la față a unor foști promotori ai parcursului european sau de alegerea unui șef de stat care tocmai pe antieuropeanism și-a construit campania și s-a afirmat în viața politică.

În pofida acestor turbulențe, toate guvernările pe care le-am avut în ultimii nouă ani au susținut, ferm, că promovează vectorul European al Republicii Moldova, drept singură șansă viabilă de modernizare a țării. La rândul său, deși conștientă de turbulențe, Uniunea Europeană a continuat să sprijine - într-un soi de tăcere înțeleaptă a picăturii chinezești - sute

de proiecte de dezvoltare în țara noastră. De la câteva zeci de mii până la zeci și milioane de euro. Fie direct, fie prin asistența oferită de statele membre. De la nordul la sudul republicii. Astfel încât, astăzi, mii de oameni din satele Moldovei au apă la robinet și drumuri reparate datorită ajutorului european. Chiar dacă mulți (se preface că) nu știu de asta...

Și totuși, dacă e să credem sondajelor (moldovenești), opțiunea pro-UE este din nou în creștere printre concetățenii noștri. La fel ca

și printre cei deja-UE, care pentru prima dată după 2007 spun, într-un sondaj de opinie ce a vizat 27.000 de oameni din cele încă 28 de state-membre, că „vocea lor contează în Uniune”.

Când va veni și prezentul nostru european? Căci viitorul, se știe, își cam pierde din farmec dacă e așteptat prea mult... Și unde ne aflăm noi, astăzi, pe acest drum care, se pare, are mai multe stații decât am crezut inițial? Răspunsul la aceste întrebări am încercat să-l aflăm în ediția curentă de „Sinteze&Dezbateri”.

Relația cu Uniunea Europeană nu poate fi judecată doar în alb și negru

Tudor Ulianoschi, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene

În luna mai despre Europa se vorbește mai mult ca de obicei. Și asta pentru că este exact perioada când Uniunea Europeană își celebrează începutul, pus la 9 mai 1950 de ministrul francez de Externe, Robert Schuman... De circa un deceniu, Ziua Europei este marcată și în Republica Moldova, servind drept prilej pentru a aduce spațiul valoric european mai aproape de cetățenii țării, prin numeroasele evenimente organizate în diverse regiuni, dar și - pentru autorități - de a estima unde ne aflăm pe parcursul nostru de euro-integrare. Despre aceasta ne-am propus să discutăm cu ES Tudor Ulianoschi, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene. Și pentru că tocmai inaugurează Expoziția internațională a plasticienilor și sculptorilor francofoni „Unitate în lumină și diversitate în culori și forme”, organizată de minister în cadrul Anului Internațional al Francofoniei 2018, am pornit de la limba franceză...

- Domnule ministru, mai este francofonia un proiect viabil într-o lume anglofonă și chiar chinezofonă?

- Republica Moldova rămâne o țară francofonă, trebuie doar să ne redescoperim această calitate. În plus, există patrimoniul cultural-artistic ce ne leagă. De aceea am și venit cu inițiativa de a organiza această expoziție unică, reunind lucrări ale pictorilor și sculptorilor din diferite țări. Este un exemplu că putem prelua inițiativa, ca să schimbăm imaginea Republicii Moldova din țară care de obicei reacționează în una care acționează. Eu sunt adeptul unei diplomații dinamice, cu accent pe diplomația publică și cea economică. Iar francofonia poate fi un mijloc de promovare a țării noastre - în special, în contextul rolului crescând al Franței pe plan regional și internațional - și de a ne ancora și mai mult în spațiul european de valori. Totodată, francofonia poate fi acel element, prin care să fortificăm relațiile moldo-franceze pe dimensiunea politică și cea economică.

- Totuși, Franța a fost mereu o țară „dificilă” pentru Republica Moldova - și la negocierea

regimului liberalizat de vize, și cu Acordul de Asociere...

- Tocmai de aceea este nevoie de o abordare pragmatică, promovând constant diplomația publică și cea culturală. Sunt instrumente de soft-power care și-au demonstrat eficiența. Da, din punct de vedere politic nu este ușor. Dar suntem o țară asociată a UE, care dorește să se integreze în UE - și anume pe asta trebuie să punem accentul. Inteligent, fără a forța nota, valorificând la maximum atât calitatea noastră de țară francofonă, cât și cea de membră a Parteneriatului Estic.

„Ne propunem să avem o prezență diplomatică pe fiecare continent”

- Cum ați defini rolul Republicii Moldova în contextul geopolitic regional?

- Trebuie să pornim de la realitatea că suntem un stat de mici dimensiuni - dar că există multe state cu teritorii similare care se manifestă pe plan internațional. Pentru noi este important să avem stabilitate și să valorificăm prezența noastră în diverse organisme internaționale, prin focusarea pe dosare-cheie - drepturile omului, ale copiilor, mediul înconjurător etc. Ideal ar fi să identificăm noi înșine subiecte majore în care să fim lideri. Sună ambițios, dar

nu imposibil. Deoarece, atunci când anumite țări sau grupuri de țări au divergențe pe diferite subiecte, se caută mediatori - țări neutre, cu capacități lingvistice deosebite. Pentru aceasta trebuie să ne dezvoltăm continuu corpul diplomatic și capacitățile de negociere internațională, motiv din care am și început identificarea unor parteneriate cu academiile diplomatice din alte țări. Și mai trebuie să lucrăm cu diferite regiuni ale lumii. Tocmai de aceea, una dintre prioritățile noastre în viitorul apropiat este să avem o prezență diplomatică pe fiecare continent. Mă refer la America Latină, Africa și Asia în regiunea Indiei - țară care devine o economie globală.

- Recent inaugurată Ambasada în Emiratele Arabe Unite face parte din asemenea obiective strategice?

- Pentru noi deschiderea ambasadei la Abu Dhabi a avut două obiective-cheie: diaspora și economia. M-am întâlnit cu circa 70 de conaționali acolo, care au poziții foarte bune, muncesc în companii prestigioase și care au venit cu bucurie la inaugurarea ambasadei. Cât privește aspectul economic, o putem considera o investiție care, gestionată corect, ar trebui să genereze venit. Emiratele Arabe Unite oferă cel mai mare volum de asistență pentru dezvoltare din lume. Iar asta înseamnă potențiale surse de investiții - pentru infrastructură, pentru construcția drumurilor etc. În plus, vom putea să utilizăm avantajul nostru de țară agrară și să exportăm acolo fructe uscate, gemuri, nuci, miere. Am și inițiat, în calitate de ministru, negocieri pentru un cadru juridic de protecție a investițiilor, de evitare a dublei impuneri, de eventuală liberalizare a regimului comercial fără taxe etc.

- Că tot ați pomenit de neutralitate, ce facem cu NATO? Rămânem în cadrul existent ori încercăm să promovăm o schimbare de paradigmă în societate?

- Republica Moldova este o țară neutră care, totodată, dezvoltă un parteneriat de succes cu

Alianța Nord-Atlantică. Și în lume sunt multe exemple de acest fel. În decembrie 2017 a fost inaugurat Oficiul de legătură NATO la Chișinău și iată că nu s-a întâmplat nimic grav între timp, nu a intrat niciun tanc în țară, așa cum au speculat unii politicieni sau mass-media. Pentru noi, cooperarea cu NATO este importantă mai ales în domeniul securității naționale, dar și în parteneriate care să ne ofere expertiză și instruire pentru militarii noștri, modernizând armata și resursele de apărare, astfel încât să fie capabilă să reacționeze eficient în cazuri de urgență. Sper să colaborăm, în acest sens, cu centrele de excelență și instruire NATO din Țările Baltice. În plus, există Batalionul 22 al „Căștilor albastre”, care participă la misiunea de pacificare a ONU din Kosovo și care tot înseamnă o școală pentru militarii noștri. Orice țară trebuie să aibă asemenea resurse. Iar scopul nostru este să creăm o legătură dintre colaborarea cu NATO pe dimensiunea securității și cu politica de securitate a Uniunii Europene.

„Balcanii de Vest este un precedent extrem de pozitiv pentru noi”

- Cum vedeți Europa de astăzi?

- Perioada prin care trece Europa este una de mari provocări. Criza economică și fluxul de refugiați au condus la schimbări politice interne în mai multe din țările UE. La fel, Brexit-ul afectează structura Uniunii și aici va conta capacitatea UE de a se consolida pe intern, de a avea o politică de apărare și securitate coerentă etc. Personal, cred că UE va reuși să față acestor provocări. Pentru noi impactul este direct și îl resimțim prin criza economică și prin politica de extindere a UE. În ultimii ani, mai multe voci au afirmat că Uniunea trece printr-o perioadă de oboseală și de reflecție în ceea ce privește extinderea. Avem însă un precedent extrem de pozitiv pentru noi astăzi - Balcanii de Vest. Sunt mesaje foarte clare că UE dorește să pună punct problemei balcanice, respectiv să se extindă și să asigure integrarea europeană a acestor țări. Așadar, UE nu este obosită. Acum este rândul nostru să muncim mai mult și să dinamizăm procesul de reforme.

- Și dacă este un simplu echilibru teritorial, odată cu plecarea Marii Britanii? Plus riscul să i se alăture Italia, despre care recent Agenția „Bloomberg” scria că poate deveni o bulă care să se arunce în aer Uniunea Europeană...

- Nu aș simplifica atât de mult. Cred că mai curând este o viziune foarte clară a UE de a se extinde geopolitic și de a se asigura că Balcanii de Vest sunt o zonă a democrației și a dezvoltării economice, cu o economie de piață sustenabilă și stat de drept. Și, repet, văd în asta un exemplu mobilizator pentru noi... În ceea ce privește Italia, de o manieră optimist-realistă, cred că viitorul Guvern de la Roma înțelege că are nevoie de o țară integră și stabilă, în cadrul UE, care să se mențină pe făgașul creșterii economice și să-și poată controla frontiera sudică în acord cu politicile comunitare în domeniu. Pentru noi, care avem câteva sute de mii de cetățeni acolo, stabilitatea Italiei contează mult. Deocamdată, avem vești bune - recent, au fost finalizate negocierile pe marginea Acordului de securitate socială, care le va oferi mai multe garanții sociale concetățenilor noștri de acolo.

„Direcția este corectă, trebuie doar să mărim viteza”

- În relația noastră cu UE, mai este valabilă formula „învățător-elev”, ultimul fiind penalizat în caz de neascultare sau de nereușită?

- Eu cred că noi am ajuns la un punct de ireversibilitate în procesul de integrare europeană, deci, nu mai putem vorbi de această formulă cumva simplistă, chiar dacă ea este văzută ca o soluție de unii dintre concetățenii noștri. Mai curând rămâne valabilă premisa cu care am pornit la drum - trebuie ca și oamenii din Republica Moldova să-și dorească parcursul european. Nimeni nu ne trage de mână în UE, dar înțelegem că este singura noastră șansă de a ne construi un viitor stabil și prosper. Iar de aici rezultă o situație clasică pentru relația cu un partener de dezvoltare, care poate fi definită și prin „profesor-elev” - pentru a obține o finanțare se stabilesc criterii de evaluare cât mai clare și, de ce nu?, condiționalități, în sensul bun al cuvântului. Și în cazul nostru UE vine cu condiții pe diferite filiere - justiție, drepturile omului, media, sectorul financiar bancar, agricultura. Este un lucru firesc ce ne mobilizează să fim concreți și coerenti: cine și cât timp are la dispoziție pentru a realiza angajamentele luate.

- Cât de „în pas” suntem cu realizarea acestor angajamente?

- Dacă e să ne referim la Planul Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere, care este documentul-cheie în munca noastră cotidiană, în materie de cifre suntem cam la nivelul de 70+ la sută, ceea ce nu este rău. Însă eu mereu spun să nu privim doar cifrele, ci să ne concentrăm și pe conținut, și pe rezultat. Iar dacă mersul este mai lent, să-l urgentăm... Totodată, este vitală și deschiderea din partea UE, care în cazul nostru vine inclusiv în forma aceasta de asistență macrofinanciară. Se va întâmpla fie în iulie, fie septembrie, este o chestiune mai mult tehnică. Din punctul nostru de vedere, condiționalitățile pentru prima tranșă au fost îndeplinite și sperăm să avem și înțelegerea din partea Comisiei Europene la acest subiect. În prezent lucrăm pentru condițiile necesare pentru cea de-a doua tranșă și care vizează preponderent economia și sectorul financiar bancar. Și aici mesajul a fost pozitiv din partea Bruxellesului.

- Totuși, concluziile ultimului Consiliu de Asociere RM-UE, din 3 mai a.c., au fost „citite” diferit de guvernare - care ne asigură că totul este foarte bine - și societatea civilă - proeuropeană, dar sceptică față de optimismul guvernării.

- După mine, mesajul UE a fost extrem de clar. Pe de o parte, au fost apreciate rezultatele atinse pe Zona de Liber Schimb, în ultimii ani Uniunea Europeană fiind partenerul nostru economic nr. 1, și a fost apreciat efortul pe dimensiunea stabilizării sectorului financiar bancar din țară. Pe de altă parte, au fost reiterate îngrijorările cu privire la procesul de investigare a fraudei bancare. În sectorul justiției a fost apreciată crearea Autorității Naționale de Integritate, faptul că a fost numit directorul și directorul adjunct al acesteia și că a demarat procedura de recrutare. În același timp, a fost reiterată importanța urgentării acestui proces. Așadar, avem parte de o monitorizare atentă și continuă a acțiunilor Guvernului din partea UE. Nu ni s-a spus că am merge în direcție greșită însă - mai curând, că viteza este mai mică decât s-ar dori. Dar nu e cazul să judecăm în alb-negru este o evaluare a situației la zi care pentru noi trebuie să aibă efect mobilizator.

- În cadrul recentei reuniuni cu diplomații UE ați anunțat că Republica Moldova a prezentat un „document de reflecție” ce vizează consolidarea cooperării bilaterale cu UE și cu Parteneriatul Estic. Despre ce este vorba?

- Este, mai curând, o viziune despre felul în care vedem cooperarea sectorială cu UE în domenii precum transportul, energetica, IT, mediul, securitate etc. Ideea este să creăm grupuri comune de lucru pe aceste sectoare și tematici, care să ne apropie și mai mult de spațiul comunitar. De facto, să realizăm integrarea de până la integrarea politică propriu-zisă și să demonstrăm că Republica Moldova este compatibilă cu Uniunea Europeană atât ca reglementări, cât și ca situație internă. Avem deschiderea partenerilor europeni pentru o asemenea abordare. O vedem deja în relația lor cu Ucraina și, mai ales, cu Georgia, care în curând va lansa un Comitet comun Tbilisi-Comisia Europeană, pe diferite tematici, un fel de ședințe comune ale Guvernului pe axa Georgia-Bruxelles. Astfel, fiecare ministru ori șef de agenție va avea o legătură directă cu omologul său UE.

„Vrem să atragem cadrele cele mai bune”

- Cum apreciați capacitatea instituțională de a realiza prevederile Acordului de Asociere, în situația în care se știe că, peste tot, este mare criză de oameni?

- Încă suntem la faza de reorganizare a garniturii guvernamentale și în acest proces deloc ușor este important să ne asigurăm că nu pierdem capitalul uman și cel profesional din diverse structuri de stat, că menținem memoria instituțională, dar și motivația funcționarilor. Cred totodată că, reforma administrativă odată încheiată, vom avea toate elementele necesare, din punct de vedere instituțional, pentru a ne face eficient munca - și nu doar pe domeniul integrării europene. Se va întâmpla inclusiv datorită optimizării resurselor financiare, căci trebuie să ajungem la ziua când nu va fi nici rușinos, nici defectuos să lucrezi pentru stat. Până atunci însă ne gândim la o eventuală formulă de sprijin din partea UE pentru funcționarii publici, dar și pentru profesori și medici - poziții care sunt importante pe termen lung. Este un lucru care s-a aplicat în unele țări și trebuie să încercăm să obținem și noi un astfel de sprijin. Avem nevoie de el pentru o perioadă de cel puțin trei-patru ani, când un medic, profesor sau un funcționar public să aibă siguranța financiară. Așa vom putea atrage cadrele cele mai bune.

- Apropo de cadrele cele mai bune, în ce măsură cazul ex-Ambasadorului Aurel Ciocoi, care a optat pentru funcția de consilier pentru politică externă la Președinție în detrimentul muncii la Externe, a fost o criză pentru MAEIE?

- Aș prefera să-i zic *excepție*, nu *criză*, deși recunosc că a fost o mișcare mai neașteptată pentru noi. Și asta pentru că ne străduim ca în Ministerul de Externe să fie valorificați toți oamenii, inclusiv cei cu experiență medie și îndelungată. Abordarea este una deschisă și angajantă, toți colegii sunt încurajați să vină cu propuneri și inițiative. Majoritatea dintre noi au o experiență în diferite misiuni diplomatice, ceea ce înseamnă că fiecare poate aduce câte, cel puțin, un element pozitiv din țara unde a lucrat și pe care să-l aplicăm la realitățile noastre. Avem un dialog permanent cu colegii, pretind că încerc să fiu un antrenor care joacă pe teren. Bineînțeles, este regretabil că o persoană cu experiența dlui Ciocoi a făcut acest pas, dar decizia îi aparține. Noi ne facem munca în continuare.

„Ne dorim un mesaj clar privind perspectiva de aderare”

- Care sunt instrucțiunile pentru membrii serviciului diplomatic al țării?

- Dacă ar fi să mă rezum la câteva cuvinte, acestea ar fi: diplomație economică, diplomație publică, promovarea culturii naționale, integrarea europeană. Sunt și mesaje pe care le vom reitera, în următoarele luni, în cadrul unor evenimente cu participarea membrilor misiunilor diplomatice, care se vor ține la Chișinău. Este vorba de reuniunea consulilor, care va avea loc în luna iunie. Apoi, în iulie, după o pauză de șase ani, se vor întruni ambasadorii noștri. Timp de patru zile, vor face schimb de informații pe toate domeniile, vor discuta cu reprezentanții mediului de afaceri și ai celui asociativ, și li se vor da sarcini concrete, orientate pe rezultat. Diplomația noastră este una bună, dar este nevoie de o comunicare constantă, altminteri se pierde firul... Iar în octombrie planificăm o reuniune a celor peste 50 de consuli onorifici ai Republicii Moldova - un concept valoros, pentru că au misiunea de a promova cooperarea economică și investițională cu țara lor de reședință și unde, adesea, noi nu avem reprezentanțe diplomatice. Nu înseamnă, însă, că nu-i

monitorizăm. Recent, am încheiat procedura internă de evaluare a activității consulilor onorifici și chiar am retras vreo cinci mandate ale celor care nu prea și-au făcut treaba... Așadar, îi vom invita de Sărbătoarea vinului și îi vom încuraja să vină însoțiți de oameni de afaceri din țările lor.

- În luna mai, aproape simultan, la Chișinău s-au aflat Comisarul European pentru Politică Regională, Corina Crețu, și ministrul delegat pentru Afaceri Europene al României, Victor Negrescu, iar unul dintre subiectele discutate a fost preluarea de către România, la 1 ianuarie 2019, a președinției Uniunii Europene. Ce inițiative intenționează să lanseze în acest context Republica Moldova, astfel încât să valorifice pe deplin deschiderea promisă?

- România rămâne pentru noi un partener strategic multidimensional - bilateral, european, internațional. Este și principalul nostru partener economic bilateral, avem proiecte de anvergură în sectorul bancar, energetic, de asistență. Pentru Președinția română a UE avem deja niște idei, pe care încercăm să le sintetizăm într-o viziune. Cred că trebuie să ne concentrăm pe organizarea unor reuniuni sectoriale pe diferite tematici, să lucrăm în Comisia moldo-română pe integrare europeană. Am acordat cu dl Negrescu asupra elaborării unui calendar comun de activități, ce vor fi realizate în avantajul procesului de integrare europeană a țării noastre. Suntem totodată, conștienți de faptul că, în calitate de președintă a UE, România va avea propriile provocări - același Brexit, același buget comunitari. De aceea, nu putem miza doar pe România, trebuie să fim și noi pro-activi și să ne promovăm agenda, inclusiv valorificând și sprijinul altor țări. Totuși, vorbind de această perioadă concretă, sperăm ca pe durata Președinției române la UE să obținem un mesaj clar privind perspectiva de aderare a Republicii Moldova.

- La patru ani „fără vize” și la aproape patru ani de Acord de Asociere și Zonă de Liber Schimb cu UE, Republică Moldova arată mai...

- Mai deschisă ca țară. Mai dezvoltată economic. Mai aproape de Europa.

- Vă mulțumesc pentru interviu și vă doresc succes.

Sorina Ștefăruță

Editorial

Aspirațiile europene, de la promisiuni la realitate

Victoria Bucătaru,
directoare executivă,
Asociația pentru Politică Externă

De ceva timp încoace (citește: câțiva ani chiar), aspirațiile europene ale Republicii Moldova au devenit un subiect de discuții mai puțin agreat în cercurile europene care, dezamăgite de lipsa de progrese în domeniile-cheie, deși recunosc dreptul suveran al fiecărui stat de a-și decide soarta, nu se grăbesc să declare oficial, sus și tare, perspectiva de extindere spre Estul Europei a Uniunii Europene. Ba mai mult, din ce în ce mai des, se vorbește despre oboseala extinderii, „garnisită” cu probleme interne precum migrația și necesitatea de a securiza frontierele, dar și inegalitatea socială în creștere.

Adresându-i-se Parlamentului European în aprilie anul curent, Jean-Claude Juncker, șeful Comisiei Europene, a punctat necesitatea deschiderii Uniunii Europene față de Balcanii de Vest, făcând referință la posibilitatea de a le acorda țărilor din această regiune a statutului de candidat pentru aderarea la spațiul comunitar, pentru a evita un eventual război în zonă. Optimismul și convingerea dlui Juncker nu mai sunt aceleași însă, când vine vorba despre statele din Estul Europei. Dovadă și declarațiile sale făcute la Summit-ul Parteneriatului Estic din noiembrie 2017, când a menționat că Uniunea Europeană nu este pregătită pentru extindere. Această retorică diferită, controversată chiar atât la Chișinău, cât și la Bruxelles, nedumerește cetățenii și creează vulnerabilități la nivel de politici și oportunități de cooperare strategică.

Conștientizând pe deplin dificultatea relației cu Uniunea Europeană - în special, lipsa de încredere a partenerilor euro-atlantici față de „sinceritatea” cu care Republica Moldova își realizează temele și angajamentele - autoritățile de la Chișinău se încapățânează să transmită acasă mesaje ce confirmă depășirea stării de criză și restabilirea cooperării cu UE prin asigurarea unei stabilități economice și angajarea într-un proces amplu de reforme. Dacă vorbim despre o stabilitate economică veritabilă sau una camuflată, ne vor spune experții economici. Cert este că Federica Mogherini, Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, a ținut să menționeze recent despre nevoia de a finaliza fără de întârziere investigația

privind fraudă bancară. Mai mult, ca urmare a întrevederii cu Premierul Pavel Filip, oficiala UE a spus foarte clar și răspicat: „Am cerut acest lucru de mai mulți ani și acum ne așteptăm să se întâmple, deoarece situația actuală este dificil de înțeles”.

Dificil de înțeles „această situație” este și pentru cetățenii Republicii Moldova care, prinși în capcana făgăduințelor făcute de propriile elite politice, fie părăsesc țara în speranța unei vieți mai demne, fie sunt prada „dezmățului” social-instituțional, cel mai recent exemplu fiind alegerile din localitatea Jora de Mijloc din raionul Orhei.

Din ce în ce mai puțin convingătoare sunt mesajele pro-europene ale autorităților nu doar la Bruxelles, dar și la Chișinău, unde noua retorică a Uniunii Europene începe a prinde contur. Tot mai des oficialii europeni pun accent pe faptul că sprijinul UE este acordat cetățenilor Republicii Moldova, nu autorităților sau formațiunilor politice. Astfel, instituțiile europene evită să se asocieze cu un partid sau altul, lăsând aceasta pe seama familiilor politice europene.

Lupta pentru Primăria Chișinău, tocmai încheiată, reprezintă, deși la o scară mai mică, preferințele și dispoziția electorală a alegătorilor. Lipsa unor programe electorale și dezbateri convingătoare din nou readuc în vizor votul geopolitic. Pe cât de mult va fi exploatat acesta la alegerile parlamentare din toamnă rămâne de văzut, însă este cert că, pentru a restabili relația cu Uniunea Europeană, este nevoie nu doar de promisiuni și progrese superficiale, ci de rezultate concrete și de reforme dureroase.

Euro-integrarea nu este un sprint, ci o cursă de lungă durată

Eugen Caras, șeful Misiunii Republicii Moldova pe lângă Uniunea Europeană

În virtutea funcției pe care o exercită, Ambasadorul Eugen Caras este unul dintre oamenii care cunoaște „bucătăria” euro-integrării din interior. Se consideră un norocos că, pe durata mandatului său, a fost martorul a două realizări majore pentru parcursul european al țării noastre - liberalizarea regimului de vize și semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Și despre asta le-ar povesti nepoților sau ar scrie memoriile, dacă va fi cândva să fie... Recunoaște că a fost, întâi de toate, o muncă de echipă, la care și-au adus contribuția colegii de acasă, în special, cei din cadrul MAEIE.

Despre patru ani de asociere

„Suntem în al patrulea an de implementare a Acordului de Asociere și impresia mea este că lucrurile decurg de o manieră bună, chiar dacă mereu ne dorim mai mult. Cel mai bine mergem pe Zona de Liber Schimb: circa 65% din exporturile noastre pleacă pe piața UE, respectiv 50% din importuri vin din UE. Acum este important să nu scădem din turajii și să facem astfel, încât beneficiile Acordului de Asociere și ale Zonei de Liber Schimb să fie resimțite cât mai mult de către cetățeni. Așa cum se face resimțit - sau, mai exact, nu mai este simțit - regimul liberalizat de vize. Căci oamenii s-au obișnuit deja să circule nestingherit - peste 1,5 milioane de moldoveni au călătorit, timp de patru ani, în spațiul Schengen - și mai că nu-și amintesc de timpurile când se zbăteau pentru o viză. Provocarea este să menținem acest parcurs și să facem față numeroaselor sfidări de ordin intern și extern. Pentru aceasta este nevoie și de înțelegere și pace în societate”.

Despre aderare și așteptarea strategică

„Aderarea este un drum cu două sensuri. Noi trebuie să ne facem temele și să fim pregătiți să aderăm într-un anumit orizont de timp, dar și UE trebuie să fie pregătită să ne accepte. Căci, dacă instituțiile sunt mai înțelegătoare, cu statele-membre va trebui să lucrăm mai mult. Însă euro-integrarea nu este un sprint, ci o cursă de lungă durată. Drept urmare, e nevoie de așa-zisa așteptare strategică. Misiunea noastră este să schimbăm lucrurile în bine acasă, apoi se va schimba și percepția aici, la Bruxelles. Lumea se va convinge că nu suntem o povară și nici un elev dificil, ci un partener care poate contribui la stabilitatea și la securitatea UE. Așadar, prioritar este să realizăm Acordul și, cu el, să ne modernizăm țara. Revizuirea sau, mai mult, denunțarea lui, așa cum se mai vehiculează periodic la noi, este puțin probabilă. Orice politician, orice guvernare se uită pe cifrele statistice. Iar cifrele, aici, arată beneficii de la relația cu Uniunea Europeană”.

Despre angajament și... realizare

„În toate se începe cu ceva - negocieri-acord-implementare. Tocmai de aceea, nu sunt de

acord cu afirmația că lucrurile se întâmplă doar pe hârtie. Dacă ne uităm pe Concluziile Consiliului pentru Afaceri Externe, din 26 februarie a.c., pe Raportul Comisiei Europene și al Serviciului European de Acțiune Externă, publicat în ajunul Consiliului de Asociere RM-UE și pe Comunicatul comun de presă emis cu prilejul Consiliului de Asociere din 3 mai, vom vedea că există o recunoaștere explicită a unor rezultate. Da, UE ne spune că mai avem suficient de lucru pe reforma justiției, pe combaterea corupției, pe investigarea fraudei bancare sau pe spălarea banilor. Dar există un parcurs totuși. Dovada cea mai elocventă ține de faptul că practic am întrunit condițiile pentru primirea primei tranșe din asistența macro-financiară - zece din cele 28 de condiționalități. Înțeleg că efectele nu apar peste noapte. Dar se fac eforturi pentru a crea un cadru și instituții care să funcționeze. Agenția Națională pentru Integritate, bunăoară, deja recrutează inspectorii de integritate. Dar cert este că banii vor veni în momentul în care toate agențiile nou create vor fi funcționale. De aceea, haideți să vedem care va fi situația în iulie. Eu aș vrea să cred că va fi tranșa”.

Despre „more for more” și viitor

„More for more” rămâne un principiu valabil. Cei care vor arăta performanțe vor avea și sprijin mai mare, și asta se referă inclusiv la sprijinul condiționat oferit țării noastre. Acum au loc negocieri pe cadrul multianual financiar, Comisia a venit cu propuneri pe Bugetul UE pentru 2021-2027, dar componenta de vecinătate, din câte înțelegem, va fi prezentă. Spun „înțelegem” pentru că va fi nevoie și de acordul Parlamentului European care va fi ales în 2019 și de care va depinde, cumva, și viitorul nostru. Iar configurația lui, din câte se pare, va suferi modificări, populaștii - tot ei euroscepticii - crescând numeric. Totuși, partidele clasice pro-UE își vor păstra

„pachetul de acțiuni”. Interesul nostru este ca UE să rămână deschisă extinderii, să existe continuitate în acest sens”.

Despre dosare contestate și de perspectivă

„Chiar dacă sunt criticate de o parte a societății civile, din punctul de vedere al partenerilor noștri europeni ultimele evoluții pe dosarul transnistrean reprezintă un progres. Ei nu văd o cedare în ceea ce am decis, bunăoară, legat de plăcuțele de înmatriculare, Dimpotrivă, pentru ei acesta este o dovadă că noi căutăm și suntem deschiși pentru soluții, că avem voință politică să rezolvăm și chestiuni curente. Un alt dosar asupra căruia lucrăm vizează impulsivitatea cooperării pe Zona de Liber Schimb între cele trei țări asociate. Și anume, cooperarea cu UE în format 3+1 - între UE și Ucraina, Georgia și Moldova. Și aici există un spațiu enorm de creștere în varii domenii. Deocamdată, acest dialog nu este formalizat, însă deja pentru luna septembrie a.c. este planificată reuniunea miniștrilor responsabili de comerț din cele trei țări plus Comisarul Cecilia Malmstrom”.

Despre Președinția română la UE

„Avem un dialog foarte bun între Chișinău și București pe acest subiect. Este important ca ambițiile noastre să se echilibreze cu posibilitățile României în calitate de Președintă a UE. Cert e că avem și noi speranțe mai mari în legătură cu acest mandat. Înțelegem că este mai greu de concretizat ceva pe extindere, de aceea, cred că se va pune accent pe consolidarea relațiilor. Nu vom reuși nimic dacă vom fi izolați. Deci, trebuie să ne ancorăm în spațiul european și cel mai util este să ne uităm la ceea ce au reușit vecinii noștri, și să cooperăm cu ei. O evoluție pozitivă a momentului este consolidarea mesajului de extindere pentru Balcanii de Vest. Asta înseamnă că extinderea nu s-a oprit de tot, că va continua - poate către 2025, pentru aceste țări, iar mai târziu și pentru noi. Eu văd paharul pe jumătate plin. Și, logic, noi ar trebui să facem parte din următorul val”.

Sorina Ștefăruță,
Bruxelles, 18 mai 2018

Viziunea partidelor

Noi și lumea: prioritățile de politică externă ale Republicii Moldova

Rubrica „Viziunea partidelor” a fost lansată în contextul anului electoral 2018 și le oferă formațiunilor politice o platformă în plus pentru ca potențialii aspiranți la fotoliile din Parlamentul Republicii Moldova să-și facă publică poziția în diverse subiecte sociale și politice de interes major pentru cetățeni. De această dată, i-am rugat pe reprezentanții a patru partide să ne spună care este viziunea formațiunii lor în ceea ce privește politica externă a statului.

1. Din punctul de vedere al formațiunii Dvs., care sunt și care, eventual, ar trebui să fie prioritățile strategice ale Republicii Moldova în materie de politică externă, ținând cont de lumea tot mai globalizată în care trăim?
2. De ani de zile, marile probleme și, tot ele, restanțe pentru europenizarea țării sunt cele ce țin de reformele-cheie: combaterea corupției, justiția, administrația publică centrală, libertatea de exprimare și accesul la informație. Ce ar trebui să întreprindă guvernarea, societatea, dar și partidele politice pentru declanșarea unor mecanisme care să facă aceste procese ireversibile și astfel să dinamizeze parcursul european?
3. România este văzută drept avocatul nr. 1 și cel mai fidel pentru integrarea europeană a Republicii Moldova - în special, în contextul deținerii de către România a președinția UE, din ianuarie 2019. Ce inițiative concrete ar trebui să lanseze Republica Moldova pe durata Președinției române la Uniunea Europeană pentru a valorifica pe deplin deschiderea promisă?

Integrarea europeană, un angajament obligatoriu pentru orice viitoare coaliție de guvernare

Adrian Candu, vicepreședinte al Partidului Democrat din Moldova

1.

Republica Moldova trebuie să transpună aquis comunitar, parțial convenit prin Acordul de Asociere RM - UE, și să consolideze parteneriatul strategic transatlantic cu Statele Unite ale Americii. Acestea sunt prioritățile Partidului Democrat în plan extern, pe baza cărora ne-am concentrat începând cu ianuarie 2016, când am deblocat țara, livrând numeroase reforme interne. Integrarea europeană a Republicii Moldova este un țel pe termen mediu și lung, precum și un angajament al coalițiilor de guvernământ care se vor forma pe viitor. În lipsa unui angajament concret ori fără a conștientiza, atât la nivel politic cât și la nivel de societate, că acesta este

un proiect de țară viabil și absolut necesar, riscăm să rămânem fără direcție, irosind-ne oportunitățile pe care ni le oferă prezentul. Pe termen scurt, în relația cu Uniunea Europeană, Partidul Democrat urmărește consolidarea încrederii și asigurarea continuității programelor de cooperare și asistență, precum și diversificarea relațiilor economice cu spațiul comunitar în beneficiul cetățenilor moldoveni. Altfel spus, scopul PDM este asocierea politică cu UE și integrarea în zona economică a UE. Pașii întreprinși până acum și reformele realizate au contribuit la stabilizarea Republicii Moldova, punând bazele dezvoltării ei - de aici înainte, după cum am afirmat, integrarea europeană trebuie văzută ca un proiect de țară.

În ceea ce privește parteneriatul strategic trans-atlantic cu Statele Unite ale Americii, dar și cu Canada, Partidul Democrat depune toate eforturile pentru ca această prioritate pe politica externă să se traducă în rezultate concrete pentru cetățenii moldoveni. Statele Unite sunt un furnizor de securitate și de prosperitate, au interese importante în regiunea noastră, astfel că apropierea continuă față de administrația americană va rămâne una dintre marile noastre priorități. Avem un nou Ambasador desemnat, am beneficiat de sprijinul puterii de la Washington în demersurile noastre pentru consolidarea securității țării și sperăm ca, pe viitor, Republica Moldova să devină o destinație din ce în ce mai atractivă pentru investitorii americani. Cât privește Canada, această țară ne prezintă un exemplu de stat multi-etnic, cu orientare socială de integrare în baza unei singure națiuni civice – a celei canadiene.

O dimensiune importantă a politicii externe a Republicii Moldova o reprezintă relația noastră cu organizațiile internaționale, precum Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Consiliul European, OSCE, Națiunile Unite. Din punctul nostru de vedere, sprijinul acestor organizații trebuie să rămână una dintre prioritățile coalițiilor de guvernământ, având în vedere nevoile noastre interne de ordin financiar și de expertiză externă, precum și nevoia de adaptare la o lume aflată în plin proces de globalizare. În cele din urmă, dar nu

și în ultimul rând, printre prioritățile strategice ale Republicii Moldova trebuie să se regăsească relațiile cu țările vecine: România, ca stat membru al Uniunii Europene, și Ucraina, ca stat membru al Parteneriatului Estic. Ambele relații sunt deosebit de importante pentru țara noastră, atât din rațiuni economice, cât și din rațiuni de securitate regională. România, fără îndoială, este partenerul cel mai apropiat al Republicii Moldova în plan european și este țara care a investit și investește încredere masivă în noi.

2.

În primul rând, vreau să dau asigurări că Partidul Democrat și-a asumat măsuri ferme în toate domeniile menționate, recunoscute inclusiv de către partenerii externi ai țării. Există anumite restanțe la unele capitole pe motiv că acestea sunt domenii extrem de complexe, în care procesul de reformare este unul de durată. Dacă ne uităm însă la rezultate, lupta anti-corupție a fost accelerată de actuala coaliție de guvernare realizând progrese atât de ordin instituțional- au fost create instituții noi- cât și la nivel de bugete salariale mărite, independență oferită. Justiția, la rândul său, trece printr-un proces de reformare profundă, inclusiv datorită angajamentului Partidului Democrat de a întări instituțiile care asigură acest domeniu. Reforma administrației publice centrale a început cu reducerea drastică a numărului de ministere -de la 16 la 9 ministere- și continuă cu eficientizarea tuturor instituțiilor implicate , scopul final fiind cel de a avea o administrație mai eficientă, cu oameni profesioniști și motivați. La capitolul libertății de exprimare și al accesului la informație, care este unul extrem de vast, vorbim, în primul rând, despre mai multă transparență la nivelul autorităților, dar și despre eforturile Partidului Democrat de a asigura un cadru în care mass-media și societatea civilă să funcționeze corespunzător. Pentru ambele componente, guvernarea trebuie să continue să îmbunătățească legislația, în colaborare cu partenerii externi. Consiliul European și Freedom House, la solicitarea noastră, ne vor oferi, în perioada următoare, expertiza lor pe marginea noului proiect al Codului serviciilor media audiovizuale. Cu o lună în urmă, am lansat spre dezbateri și un nou cadru legal

cu privire la ONG-uri. Sunt incluse în acest proiect o serie de inovații ce țin de forma lor de organizare juridică, lucrându-se cu societatea civilă în găsirea de compromisuri pentru o eventuală lectură a doua.

Sunt de părerea că guvernarea trebuie să continue dialogul cu toți actorii implicați, inclusiv cu partenerii externi, și să implementeze proiectele care vizează domeniile mai-sus menționate. La nivel de partide politice însă, odată cu apropierea alegerilor parlamentare, este necesar un angajament trans-partinic pe fiecare domeniu, începând cu lupta anti-corupție. Cu alte cuvinte, este nevoie ca partidele înscrise în cursă să se angajeze că vor face din lupta anti-corupție o prioritate, indiferent de poziția pe care o vor avea în viitorul legislativ. În caz contrar, este rolul societății să-i sancționeze prin vot pe cei care se fereșc de asemenea angajamente, care nu prezintă un proiect serios și care, eventual, se ascund în spatele dezbaterii „vest versus est.” Nu trebuie neglijat nici rolul societății civile care, prin detașarea față de anumite interese partinice și fără pasiuni politice afiliate și lobate, trebuie să-și îndeplinească mai bine și mai serios misiunea de a taxa derapajele din societate.

3.

Mandatul României la Președinția Consiliului Uniunii Europene reprezintă o oportunitate majoră pentru Republica Moldova, care se numără cu succes printre prioritățile de politică externă a Bucureștiului. Deși au susținut Parteneriatul Estic și alte state care au deținut președinția rotativă, este pentru prima dată când ne putem raporta atât de concret la acest mecanism al UE. În acest sens, Republica Moldova ar trebui ca, prin sprijinul României, să tindă către consolidarea dialogului cu Uniunea Europeană. Trebuie să ne facem simțită prezența la București și la Bruxelles, să abordăm teme comune și partenerilor noștri din regiune - securitate, cooperare economică, combaterea propagandei străine. De asemenea, este un moment oportun pentru Republica Moldova de a readuce în discuție problema prezenței armatei ruse pe teritoriul țării, cu toate implicațiile acestei situații dificile, inclusiv

problema separatismului și a influenței Moscovei în regiune.

Totodată, mi-ași dori foarte mult ca Republica Moldova să fie mai dinamică și în clubul țărilor Europei de Sud Est, club care beneficiază de o relație clară ca angajament, indicatori de performanță, și foarte important după mine – sub aspect de calendar (time frame). Vă aduc aminte, Republica Moldova este membră a diferitor inițiative și structuri regionale precum Acordul Central European al Comerțului Liber (CEFTA), observator la Centrul pentru cooperarea în domeniul securității RACVIAC. Obiectivul nostru este să obținem o perspectivă europeană clară și să fim alături de țări cu aceleași aspirații.

În același timp, dar într-un alt registru, Republica Moldova ar putea lansa inițiative comune împreună cu România pentru combaterea unor fenomene care afectează, în special, țări din Balcanii de vest și Estul Europei, precum migrația economică și drepturile cetățenilor care formează diaspora. De asemenea, Republica Moldova poate propune evenimente și inițiative culturale comune, prin care să ne demonstrăm atât spațiul cultural comun, cât și destinul european comun.

Adevărata europenizare poate avea loc doar prin consolidarea democrației

Mihai Popșoi, vicepreședinte al Partidului Acțiune și Solidaritate

1.

Prioritatea politicii externe a Republicii Moldova trebuie să pornească de la

premia valorificării șanselor și diminuării riscurilor pe care le presupune o lume tot mai interdependentă - lucru posibil prin alinierea țării noastre la un pol global de putere, cum este Uniunea Europeană. Pe lângă avantajele de ordin economic, social și cultural, UE este lider mondial la capitolul elaborării și promovării standardelor în diverse domenii. Și pentru că barierele tarifare nu mai sunt un mijloc eficient în competiția pentru piețele de desfacere, anume barierele non-tarifare - precum standardele tehnico-normative - sunt mărul discordiei și principalul atu competitiv. În același timp, UE devine un actor tot mai important în domeniul securității. Având vulnerabilități majore la acest capitol, noi am putea beneficia semnificativ de pe urma politicii externe și de apărare comună a UE. Așadar, Partidul Acțiune și Solidaritate este ghidat de convingerea că aderarea Republicii Moldova la UE și ancorarea țării noastre în spațiul valoric euro-atlantic trebuie să constituie o prioritate strategică.

2.

Adevărata europenizare a țării poate avea loc doar în contextul consolidării democrației și a statului de drept. Pentru ca procesul complex și de durată al tranziției să se încununze cu succes, trebuie luate în calcul atât aspectele tehnico-materiale, cât și cele politice. Fortificarea instituțiilor democratice contribuie la asigurarea ireversibilității procesului de modernizare și de europenizare. Societatea civilă, inclusiv partidele politice, trebuie să faciliteze procesul de consolidare instituțională a democrației prin intermediul elaborării, promovării și adoptării cadrului normativ, dar și, mai cu seamă, prin asigurarea respectării acestui cadru legal. La etapa dată, este imperios necesară voința politică de a elibera justiția, administrația publică, mass-media, sindicatele de ingerințele improprii ale politicului. Însă, dată fiind lipsa cronică de progres la acest capitol, devine tot mai clar că reformele menite să diminueze controlul politic asupra unor instituții ce ar trebui să fie independente - bunăoară, cele responsabile de combaterea corupției - pot avea loc doar grație unei clase politice noi, fără conexiuni la sistemul

politic clientelar existent. Rolul societății civile, al mass-media și al sectorului asociativ este unul fundamental în democratizarea și europenizarea societății. La fel, o clasă politică nouă poate apărea doar dacă există o astfel de cerere din partea societății. Pentru că, fără asigurarea premiselor interne, condiționalitățile Uniunii Europene privind democratizarea și statul de drept nu vor putea atinge niciodată rezultatul scontat.

3.

Există deja o serie de inițiative ambițioase ce ar trebui realizate, înainte de a ne seta obiective noi. Bunăoară, interconectarea energetică a Republicii Moldova cu piața europeană prin intermediul României sau finisarea interconectării sistemului de alimentare cu gaze - proces care, din păcate, întâmpină tot mai multe dificultăți. Urmează interconectarea sistemelor de alimentare cu energie electrică, proces aflat abia în faza studiilor de fezabilitate. Între timp, pentru a diminua dependența energetică a țării, trebuie continuate și multiplicat proiectele de asigurare a eficienței energetice atât a spațiilor publice, cât și a celor private. Sprijinul generos al UE pentru asemenea proiecte a fost și rămâne de neînlocuit. Un alt aspect foarte important pentru dezvoltarea Republicii Moldova, dar a întregii regiuni, ar fi construcția unei autostrăzi. Însă asemenea idei nu sunt decât vise la etapa dată, nicidecum planuri realiste de politici publice. Cooperarea cu România într-un cadru mai puțin complex, cum ar fi un batalion comun de menținere a păcii sau de reacție în situații de urgență, s-a dovedit a fi problematică și, la trei ani de la lansarea ideii, nu s-a făcut niciun progres. O altă inițiativă discutată la nivel deopotrivă european și regional, în cadrul Parteneriatului Estic, dar și la nivel bilateral cu România este reducerea sau chiar eliminarea tarifului la convorbiri telefonice în roaming. Toate aceste inițiative sunt binevenite, însă pe lângă beneficiile materiale ar trebui să existe și inițiative de consolidare a democrației și a statului de drept. Schimbul de bune practici, dar și analizarea unor experiențe

mai puțin reușite între țările UE și cele din Parteneriatului Estic - în special, Georgia, Moldova și Ucraina -, inclusiv prin instituționalizarea procesului, ar fi de bun augur. Cert este că Partidul Acțiune și Solidaritate, odată ajunși la guvernare după alegerile parlamentare, va impulsiona procesul de integrare europeană și va încerca să valorifice la maximum oportunitățile create pe durata Președinției române la UE și nu doar.

Este nevoie de reformarea din temelii a statului de drept

Andrei Năstase, președinte al Platformei „Demnitate și Adevăr”

1.

În ceea ce privește prioritățile strategice în materie de politică externă a Republicii Moldova, Platforma DA a formulat în Programul politic al partidului mai multe elemente de bază care definesc o politică externă echilibrată. Iar principalul dintre elementele menționate este obiectivul integrării europene. În viziunea Platformei DA, acest deziderat este înțeles întâi de toate ca un element al democratizării și modernizării țării. Pornind de la abordarea în cauză, relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană ar trebui să se dezvolte la un nivel mult mai avansat. Este important ca Republica Moldova să implementeze reforme cu adevărat structurale pentru valorificarea șanselor oferite de Acordul de Asociere și de Zona de Liber Schimb cu UE. Printre alte priorități strategice de politică externă se numără: consolidarea relațiilor cu UE și SUA, parteneriat strategic cu România,

realizarea reintegrării teritoriale a țării cu sprijinul partenerilor externi, promovarea unor relații reciproc avantajoase cu Ucraina și Rusia. Un aspect problematic al relației noastre cu Ucraina ține de acțiunile autorităților de la Kiev în administrarea Complexului Hidroenergetic Nistean, ceea ce generează riscul unei catastrofe ecologice și umanitare. Un alt element central al politicii noastre externe este promovarea diplomației economice.

2.

O problemă fundamentală pentru Republica Moldova este compromiterea mecanismelor statului de drept, fapt ce a condus la consecințele grave în care s-am pomenit în prezent țara: capturarea și mafiizarea instituțiilor statului, derapajele antidemocratice ale guvernării, creșterea alarmantă a cazurilor de violare a drepturilor omului, sărăcirea populației, degradarea economică și socială, exodul în masă. Din acest considerent, consolidarea statului de drept, fortificarea capacităților instituțiilor responsabile de combaterea corupției, reformarea Justiției, a instituțiilor de reglementare și de control trebuie să devină priorități pentru orice guvernare democratică. Nicio inițiativă politică și economică nu poate fi discutată la modul serios fără reformarea din temelii a statului de drept. Astăzi Republica Moldova are nevoie mai mult ca niciodată de implementarea criteriilor de la Copenhaga privind aderarea la UE, fundamente care se referă la: instituții stabile, care să fie garant al democrației; supremația legii; drepturile omului; protecția minorităților. Pentru a soluționa aceste probleme de sistem se impune, înainte de toate, schimbarea clasei politice, ceea ce va crea premise pentru reformarea statului de drept. În acest sens, prima etapă constă în asigurarea alternanței la putere față de acest regim oligarhic.

Printre măsurile de reformare a justiției se numără: demiterea tuturor judecătorilor corupți și controlați politic, inclusiv cu utilizarea mecanismelor de confiscare extinsă după modelul mai multor țări europene; reformarea Consiliului Superior

al Magistraturii, inclusiv schimbarea componenței CSM prin aducerea unor persoane competente, oneste și în afara controlului politic; atragerea unui anumit număr de judecători străini pentru o perioadă de doi-patru ani, care vor asigura înfăptuirea justiției în cele mai grave infracțiuni comise în perioada 2009-2018; asigurarea reatestării judecătorilor în funcție, cu asigurarea independenței acestora; numirea în funcția de Procuror General a unei persoane profesioniste și integre, de talie europeană; garantarea independenței procesuale reale a procurorilor, criterii și proceduri clare, transparente de selecție, numire și promovare a procurorilor; asigurarea unei independențe reale a CNA față de influența factorului politic și alte fenomene externe; reformarea Comisiei Naționale de Integritate. Aceste măsuri reprezintă doar o mică parte din procesul de reformă a statului de drept și de europeanizare a Republicii Moldova.

3.

Platforma Demnitate și Adevăr consideră România ca un partener strategic al Republicii Moldova, precum și un avocat al procesului de integrare a țării. În contextul deținerii de către România a președinției UE, începând cu 1 ianuarie 2019, Chișinăul ar trebui să valorifice această poziție sub următoarele aspecte: impulsionarea procesului de integrare europeană a țării, prin valorificarea șanselor oferite de Acordul de Asociere și de Zona de Liber Schimb; creșterea oportunităților pentru dezvoltarea economică a țării noastre, inclusiv prin lărgirea accesului produselor moldovenești la piața UE și cea românească; atragerea proiectelor europene, inclusiv pentru consolidarea capacităților instituțiilor din Republica Moldova, impulsionarea proceselor de interconectare energetică cu România etc. Vom solicita sprijinul României și al celorlalte state europene, al instituțiilor europene să întreprindă acțiuni pentru a convinge partea ucraineană să renunțe la proiectele legate de Complexul Hidroenergetic Nistean, care pun în pericol securitatea națională a Republicii Moldova.

Un mix bazat pe voință politică, educație civică, expertiză și sprijin

Anatol Șalaru, președinte executiv al Partidului Unității Naționale

1.

Cred că prioritatea strategică a Republicii Moldova trebuie să fie decuplarea de Federația Rusă, ieșirea din CSI și, mai ales, eliminarea dependențelor de orice fel de acest stat. O a doua prioritate majoră o reprezintă apropierea de Uniunea Europeană, maximizarea interdependențelor cu această structură și - deși nu avem o perspectivă de aderare și nici nu cred că o vom avea în următorii 20 de ani - participarea, prin intermediul Uniunii Europene, la

economia globală, la marile transformări socio-economice și tehnico-științifice care au loc în acest moment. De asemenea, în opinia Partidului Unității Naționale (PUN), este vitală asigurarea securității Republicii Moldova, și asta prin ieșirea din neutralitatea păguboasă și prin dezvoltarea parteneriatului sau chiar aderarea la NATO.

2.

Europenizarea țării este un proces deloc ușor, mai ales dacă e să luăm în calcul istoria teritoriului dintre Prut și Nistru. În opinia PUN, europenizarea Republicii Moldova nu se poate realiza în afara asumării identității românești. Vom reuși în procesul de modernizare și de europenizare doar dacă ne vom asuma ceea ce suntem: români. În ceea ce privește problemele la care faceți referire, pe lângă voință politică, renunțarea la politizarea justiției, administrației publice locale și centrale etc., este nevoie de sprijinul solid al partenerilor de dezvoltare. Nicio țară din fostul bloc socialist nu a reușit în domeniile menționate fără sprijinul UE și cel al SUA. Cred că este nevoie de un mix bazat pe voință politică, educație civică, expertiză și sprijin oferit de partenerii noștri de dezvoltare.

3.

Bucureștii este mai mult decât avocatul nr. 1 al integrării Republicii Moldova în spațiul comunitar, mai ales că aproape un milion de moldoveni dețin și cetățenia României. Președinției române la UE este o bună ocazie de a aduce în atenția țărilor europene Republica Moldova, de a explica mai bine dimensiunea provocărilor cu care ne confruntăm - în special, legat de conflictul transnistrean. Mai mult, considerăm că în acele șase luni cât România se va afla nu doar la președinția UE, dar și în troica UE, Republica Moldova ar trebui să lanseze proiecte care să vizeze infrastructura de transport internă, racordarea țării la infrastructura UE, continuarea racordării sistemului energetic național la cel european etc. De asemenea, cred că Republica Moldova trebuie să solicite accesul la fondurile dezvoltare regională, precum și la alte fonduri europene, prin care să fie sprijiniți fermierii moldoveni. Un alt domeniu important este învățământul și inovația. Afilieră tinerilor noștri la sistemul de învățământ, cercetare și inovare european este unul din proiectele-cheie pe care Republica Moldova le poate demara sub Președinția României la Uniunea Europeană.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.